

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Alain Badiou*

Σχετικά με την επιδημική κατάσταση†

Μετάφραση : Διονύσης Δρόσος‡

ΟΥΔΕΝ ΚΑΙΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ

Ο «προκατακλυσμιαίος» καινοφανής χαρακτήρας μιας παγκόσμιας πανδημίας

του Paolo Quintili§

Το δοκίμιο του Alain Badiou το οποίο δημοσιεύουμε εδώ, προσφέρει μια σειρά σημαντικών φιλοσοφικών σκέψεων που τοποθετούν το επείγον συμβάν που βιώνουμε σε μια διάσταση ιστορική και συγχρόνως κριτική.

Η εμπειρία του επείγοντος στην πορεία του συμβάντος αυτού, στις διάφορες χώρες της Δύσης, ιδιαιτέρως στην Ευρώπη, έγινε αντικείμενο διαχείρισης από τρία κοινωνικά «σώματα»: το πολιτικό σώμα, το ιατρικό σώμα και το μιντιακό σώμα της κοινωνίας μας.

Είναι καιρός να ακουστεί και ένας λόγος από το «φιλοσοφικό σώμα», πολύ ωφέλιμος κατά το ότι μας επιτρέπει να συλλάβουμε την πραγματική διάσταση, πέρα από τα επίσης αναγκαία μέτρα που λαμβάνονται προκειμένου να τεθεί υπό έλεγχο το επιδημικός κίνδυνος.

* Φιλόσοφος, καθηγητής Φιλοσοφίας στην École normale supérieure (ENS) της Γαλλίας και συνιδρυτής της Σχολής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου VIII του Παρισιού.

† Τίτλος πρωτοτύπου : *Sulla situazione epidemica*. Δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα Filosofia in Movimento στις 23 Μαρτίου 2020 (<http://filosofiainformovimento.it/sulla-situazione-epidemica/>), με εισαγωγή του Paolo Quintili, η οποία παρατίθεται και εδώ.

‡ Καθηγητής Φιλοσοφίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

§ Καθηγητής Ιστορίας της Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο «Tor Vergata» της Ρώμης

Και πριν απ' όλα, ο υποτιθέμενος «καινοφανής» χαρακτήρας του: ο οποίος εμφανίζεται έτσι για τον μόνο λόγο ότι η μάστιγα πλήττει την ειρηνική και πλούσια καπιταλιστική Δύση, που μέχρι τώρα βρισκόταν στο (απατηλό) απυρόβλητο τέτοιων φαινομένων. *Ουδέν καινόν υπό τον ήλιον* (Εκκλησιαστής, Ι, 9), δεκαετίες τώρα, αρχίζοντας από τον ιό Έμπολα, και περνώντας σε πολυάριθμες άλλους παθογενείς παράγοντες, γρίπες και ιούς, διάφορους εχθρικούς ζώντες οργανισμούς, που γεννώνται από την ανθρώπινη (πολιτικο-οικονομική) δραστηριότητα, που όμως έκαναν θραύση μακριά από την Ευρώπη και όχι μόνον στον Τρίτο Κόσμο. Τώρα μεταδίδονται σε ολόκληρο τον πλανήτη. Παθογενείς παράγοντες προερχόμενοι από τον μη ανθρώπινο ζωικό κόσμο μεταδίδονται στον άνθρωπο. Ο βαθύτερος λόγος του φαινομένου είναι – δεν μπορούμε ούτε να το αγνοήσουμε ούτε να το κρύψουμε – οικολογικός (βλ. το δοκίμιο της Sonia Shah, *Da dove vengono i coronavirus? Contro le pandemie, l'ecologia*, στον «Le Monde Diplomatique», n.3 έτος XXVII, Μάρτιος 2020, σσ. 1 και 21).

Για πρώτη φορά στην ιστορία, βιώνουμε στο ίδιο μας το πετσί, στην Ευρώπη, μια νέα πραγματικότητα, που αγκαλιάζει ολόκληρη την παγκόσμια κοινότητα, αφού το είδος του εν λόγω παθογενούς παράγοντα έχει ξεκινήσει από καιρό την πορεία του, ακολουθώντας τους δρόμους της παγκοσμιοποίησης. Πιστεύαμε ότι είμαστε ασφαλείς, η αυτο-ανοσοποιητική αντίδραση φαινόταν αδιάρρηκτη και τώρα διαπιστώνουμε με τον πλέον έκδηλο τρόπο ότι τα πράγματα δεν έχουν έτσι. Η προέλευση του φαινομένου της ευαλωτότητας του κόσμου (όπου επιπροστίθενται οι άλλες «έκτακτες ανάγκες», η κλιματική και η ενεργειακή) συνδέεται με τη συνάρθρωση, όπως εξηγεί ο Badiou, φυσικών και ιστορικο-οικονομικών καθορισμών. Πέραν της αναζωπύρωσης από τη μεσαιωνική μνήμη διαφόρων όψεων καταδίωξης των μολυσμένων, που καμουφλάρεται κάτω από διαφορετικές μορφές (είναι ανησυχητική η εξάπλωση του ανορθολογικού), βρίσκεται το μοντέλο της ούλτρα-φιλελεύθερης καπιταλιστικής ανάπτυξης των τελευταίων τριάντα (τουλάχιστον) ετών που έχει προκαλέσει μια τόσο μεγάλη ανισορροπία στη σχέση μεταξύ των δύο αυτών καθορισμών. Οι συνέπειες που προκύπτουν, είναι πλέον εμφανές, καθιστούν αυτό το «μοντέλο» ανυπόφορο. Πέρα από την συγκυριακή έκτακτη ανάγκη, λοιπόν, φαίνεται να ενεργοποιείται μια κριτική δράση – όχι μόνο μια κριτική σκέψη – έναντι του μη βιώσιμου πλέον «μοντέλου».

Οι καθαρές, απλές, «καρτεσιανές» σκέψεις του Badiou βοηθούν να ξανασκεφτούμε κριτικά τα γεγονότα και να προσανατολιστούμε, ελπίζω, με διαφορετικό τρόπο, τη συλλογική μας δράση. Αυτή η κριτική φιλοσοφία που πάντα ήταν και είναι, σήμερα, τόσο αναγκαία.

Η συζήτηση είναι ανοικτή.

Σχετικά με την επιδημική κατάσταση

του Alain Badiou

Πάντα θεωρούσα ότι η παρούσα κατάσταση, που σημαδεύεται από μια ιογενή πανδημία, δεν έχει τίποτα το εξαιρετικό. Από την εποχή της πανδημίας (επίσης ιογενούς) του AIDS, έως τη γρίπη των πτηνών, τον ιό Έμπολα, τον ιό Sars 1 (Σοβαρό Οξύ Αναπνευστικό Σύνδρομο), για να μην αναφέρουμε διάφορες μορφές γρίπης, όπως η επιστροφή της ιλαράς, των φυματώσεων που τα αντιβιοτικά δεν καταφέρνουν πια να θεραπεύσουν, γνωρίζουμε πλέον ότι η παγκόσμια αγορά, σε συνδυασμό με την ύπαρξη ευρύτατων ζωνών στον πλανήτη μας με υποβαθμισμένη ιατρική περίθαλψη και με δεδομένη την ανεπάρκεια παγκόσμιας πειθαρχίας όσον αφορά τους αναγκαίους εμβολιασμούς, παράγει κατ' ανάγκην σοβαρές και καταστροφικές επιδημίες (στην περίπτωση του AIDS είχαμε εκατομμύρια νεκρούς). Αν παραβλέψουμε το γεγονός ότι η περίπτωση της τρέχουσας πανδημίας πλήττει αυτή τη φορά σε μεγάλη κλίμακα τον αρκετά βολεμένο λεγόμενο δυτικό κόσμο – γεγονός που καθαυτό στερείται ιδιαίτερης σημασίας και που εγείρει ύποπτες θρηνωδίες και εξοργιστικές ανοησίες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης – δεν βλέπω για ποιον λόγο θα έπρεπε, πέρα από τη λήψη των προφανών μέτρων προστασίας για το διάστημα που θα πάρει ο ιός μέχρι να εξαφανιστεί ελλείψει νέων στόχων-θυμάτων, να εξοργιστούμε και να κατεβάσουμε το βαρύ πυροβολικό.

Εξάλλου, το αληθινό όνομα της τρέχουσας επιδημίας θα έπρεπε να μας δείχνει ότι κατά μια έννοια αναφέρεται σε ένα σύγχρονο «ουδέν καινόν υπό τον ήλιον». Το αληθινό της όνομα είναι SARS 2 (ΣΟΑΣ 2), δηλαδή «Σοβαρό Οξύ Αναπνευστικό Σύνδρομο», μετά το SARS 1, επιδημία που είχε εξαπλωθεί στον κόσμο την άνοιξη του 2003. Η ασθένεια αυτή είχε ονομαστεί τότε «η πρώτη άγνωστη ασθένεια του 21^{ου} αιώνα». Είναι λοιπόν ξεκάθαρο ότι η τρέχουσα επιδημία δεν προέκυψε κατά κανένα τρόπο ως κάτι το καινοφανές ή ανήκουστο. Είναι η δεύτερη μέσα στον αιώνα επιδημία του είδους και είναι αναγνωρίσιμη ως προς τη συγγενεία της. Σε τέτοιο σημείο μάλιστα που η μόνη σοβαρή κριτική που μπορούμε σήμερα να ασκήσουμε στις αρχές, όσον αφορά την πρόληψη, είναι ότι μετά το SARS 1 δεν υποστήριξαν σοβαρά την έρευνα, η οποία θα έθετε στη διάθεση του ιατρικού κόσμου πραγματικά μέσα δράσης για την καταπολέμηση του SARS 2.

Δεν έβλεπα επομένως τι άλλο θα μπορούσα να κάνω πέρα από το να αυτοπεριοριστώ σπίτι μου και τίποτα άλλο να πω παρά να εξορκίσω όλο τον κόσμο να κάνει το ίδιο. Ως προς τούτο, ο σεβασμός μιας αυστηρής πειθαρχίας είναι αναγκαίος, ένα παραπάνω καθόσον συνιστά και μια βασική υποστήριξη για όσους είναι πλέον εκτεθειμένοι: ασφαλώς, για όλους

τους νοσηλευτές που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του μετώπου και οι οποίοι πρέπει να είναι σε θέση να υπολογίζουν σε μια άκαμπτη πειθαρχία, συμπεριλαμβανομένων και των προσώπων που έχουν προσβληθεί• επίσης όμως και για τους πιο αδύναμους, όπως τους ηλικιωμένους, κυρίως για τους φιλοξενούμενους σε ΚΑΠΗ (κέντρα ευγηρίας/αποκατάστασης)• και ακόμη για όσους πηγαίνουν στις δουλειές τους και διατρέχουν έτσι τον κίνδυνο να μολυνθούν. Αυτή η πειθαρχία εκείνων που είναι σε θέση να υπακούσουν στην επιταγή «μείνετε σπίτι σας» οφείλει επίσης να βρει και να προτείνει τα μέσα που είναι απαραίτητα ώστε όσοι δεν διαθέτουν καθόλου «σπίτι» να μπορέσουν να βρουν ένα ασφαλές καταφύγιο. Μπορούμε εδώ να σκεφτούμε μια γενική επίταξη των ξενοδοχείων.

Οι υποχρεώσεις αυτές είναι, όντως, όλο και περισσότερο επιτακτικές, όμως δεν προϋποθέτουν, τουλάχιστον σε πρώτη ανάγνωση, μεγάλες προσπάθειες ανάλυσης ή συγκρότησης μιας νέας, πρωτότυπης σκέψης.

Να όμως που διαβάζω πάρα πολλά, ακούω πάρα πολλά, ακόμα και στο προσωπικό μου περιβάλλον, πράγματα που πραγματικά με θορυβούν με την ανησυχία που εκδηλώνουν και με την πλήρη αναντιστοιχία τους προς την απλή, για να λέμε την αλήθεια, κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε.

Όλες αυτές οι κατηγορηματικές διακηρύξεις, αυτές οι δραματικές προσκλήσεις, αυτές οι εμφατικές κατηγορίες, είναι διαφορετικά μεταξύ τους είδη, όμως όλα έχουν ως κοινό γνώρισμα μια περίεργη περιφρόνηση για τη φοβερή απλότητα και την απουσία πρωτοτυπίας που χαρακτηρίζουν την τρέχουσα επιδημία. Είτε είναι αχρείαστα δουλικές έναντι της εξουσίας, η οποία κάνει αυτό που είναι αναγκασμένη να κάνει από την ίδια τη φύση του φαινομένου. Είτε καταφεύγουν στη ρητορική του πλανήτη και των μυστηρίων του, κάτι που δεν μας κάνει καθόλου σοφότερους. Είτε τα φορτώνουν όλα στην πλάτη του καημένου του Μακρόν, ο οποίος δεν κάνει, και μάλιστα όχι χειρότερα από κάποιον άλλον ομότιμό του, παρά τη δουλειά του ως αρχηγός κράτους σε περίοδο πολέμου ή επιδημίας. Είτε διαλαλούν ότι έχουμε να κάνουμε με ένα συμβάν που θέτει τα θεμέλια μιας άνευ προηγουμένου επανάστασης, η οποία όμως δεν βλέπει κανείς τι σχέση θα μπορούσε να έχει με την εξολόθρευση ενός ιού και για την οποία, επιπλέον, οι «επαναστάτες» μας δεν διαθέτουν το παραμικρό νέο μέσο. Είτε βυθίζονται μέσα στον πεσιμισμό του τέλους του κόσμου. Είτε αγανακτούν με το βαθμό στον οποίο ο χρυσός κανόνας της σύγχρονης ιδεολογίας, το «πρώτα εγώ», σε τίποτα δεν ωφελεί, υπό την παρούσα περίσταση, καθόλου δεν βοηθάει και θα μπορούσε κιόλας να φανερωθεί ως συνένοχος της διαιώνισης του κακού.

Θα έλεγε κανείς ότι η δοκιμασία της επιδημίας διαλύει παντού την εγγενή δραστηριότητα του Λόγου και ότι υποχρεώνει τα υποκείμενα να υποτροπιάσουν σε θλιβερές

πρακτικές – μυστικισμός, μυθεύματα, προσευχές, προφητείες, κατάρρες – που συνηθίζονταν τον Μεσαίωνα, όταν η πανούκλα θέριζε τις χώρες.

Αισθάνομαι λοιπόν τρόπον τινά υποχρεωμένος να συνοψίζω μερικές απλές ιδέες. Ευχαρίστως θα τις ονόμαζα δε: καρτεσιανές.

Ας αρχίζουμε ορίζοντας το πρόβλημα, το οποίο ορίζεται εξ άλλου τόσο άσχημα και κατά συνέπεια εξ ίσου άσχημα αντιμετωπίζεται.

Μια επιδημία έχει την εξής περιπλοκότητα: αποτελεί πάντα σημείο άρθρωσης μεταξύ φυσικών καθορισμών και πολιτικών καθορισμών. Η πλήρης της ανάλυση είναι εγκάρσια: πρέπει να εντοπίσει κανείς τα σημεία όπου τέμνονται αυτοί δυο καθορισμοί και να συναγάγει τις συνέπειες.

Για παράδειγμα, το αρχικό σημείο της τρέχουσας επιδημίας βρίσκεται, κατά πάσα πιθανότητα, στις αγορές της επαρχίας του Γουχάν. Οι κινέζικες αγορές είναι ακόμα και σήμερα διαβόητες για την επικίνδυνη βρωμιά τους και για την ασυγκράτητη συνήθειά τους να πωλούν στο αίθριο όλων των ειδών τα ζώα στοιβαγμένα το ένα πάνω στο άλλο. Εξ ου και ο ιός παρουσιάστηκε μια δεδομένη στιγμή, σε ζωική μορφή, κληρονομημένη από νυχτερίδες, σε ένα περιβάλλον με πυκνό λαϊκό πληθυσμό και υποτυπώδη υγιεινή.

Η φυσική εξάπλωση του ιού από το ένα είδος στο άλλο, τον μετέφερε κάποια στιγμή και στο ανθρώπινο είδος. Πώς ακριβώς; Δεν το γνωρίζουμε ακόμα και μόνον οι επιστημονικές επεξεργασίες θα μας το υποδείξουν. Θα πρέπει να στιγματίσουμε, παρεμπιπτόντως, όλους εκείνους που διαδίδουν στο διαδίκτυο τυπικά ρατσιστικούς μύθους, υποστηριζόμενους από πλαστές εικόνες, σύμφωνα με τους οποίους όλα προέρχονται από το γεγονός πως οι Κινέζοι τρώνε σχεδόν ζωντανές νυχτερίδες.

Αυτή η τοπική μετάδοση μεταξύ ειδών ζώων μέχρι τον άνθρωπο αποτελεί την αφετηρία της όλης υπόθεσης. Κατόπιν τούτου τίθεται σε λειτουργία ένα θεμελιώδες δεδομένο του σύγχρονου κόσμου: η πρόσβαση του κινέζικου κρατικού καπιταλισμού σε μια κυριαρχική θέση ή έστω σε μια έντονη και οικουμενική παρουσία στην παγκόσμια αγορά. Εξ ου και τα αμέτρητα δίκτυα διάδοσης, προφανώς πριν ακόμα μπορέσει η κινεζική κυβέρνηση να απομονώσει ολοκληρωτικά το σημείο προέλευσης – στην πραγματικότητα, μια επαρχία σαράντα εκατομμυρίων ανθρώπων ολόκληρη – κάτι που τελικά κατόρθωσε να κάνει με επιτυχία, όμως πολύ αργά για να εμποδίσει την επιδημία να ακολουθήσει την πορεία της – μέσω αεροπλάνων και πλοίων – και να αποκτήσει παγκόσμια ύπαρξη.

Μια λεπτομέρεια αποκαλυπτική αυτού που ονομάσαμε διπλή άρθρωση μιας επιδημίας: σήμερα, το SARS2 έχει τιθασευτεί στο Γουχάν, αλλά υπάρχουν πάρα πολλά κρούσματα στη Σαγκάη, τα οποία στην πλειονότητά τους οφείλονται σε ανθρώπους, Κινέζους κατά κανόνα,

που έρχονται από το εξωτερικό. Η Κίνα λοιπόν είναι ένα μέρος όπου παρατηρούμε τη διαπλοκή, μιας αιτίας αρχαϊκής και κατόπιν μοντέρνας, τη συνύφανση φύσης-κοινωνίας σε κακοδιατηρημένες αγορές, παλαιάς μορφής, αιτία εμφάνισης της μόλυνσης αφενός, και την εξάπλωση αφετέρου σε πλανητική κλίμακα αυτού του αρχικού συμβάντος, εξάπλωση η οποία πραγματοποιείται μέσω της παγκόσμιας καπιταλιστικής αγοράς και των ταχύτατων και ακατάπαυστων μετακινήσεών της.

Κατόπιν τούτου, περνάμε στο στάδιο όπου τα κράτη προσπαθούν να θέσουν υπό έλεγχο σε τοπικό επίπεδο αυτή την αλυσίδα μετάδοσης. Ας σημειωθεί, παρεμπιπτόντως, ότι αυτή η αποφασιστικότητα περιορίζεται κατά βάση σε τοπικό επίπεδο, ενώ η επιδημία είναι παγκόσμια. Παρά την ύπαρξη ορισμένων διεθνικών θεσμών εξουσίας, είναι σαφές ότι είναι τα τοπικά αστικά κράτη που σηκώνουν το βάρος.

Αγγίζουμε εδώ μια μείζονα αντίφαση του σύγχρονου κόσμου: η οικονομία, συμπεριλαμβανόμενης της διαδικασίας μαζικής παραγωγής βιομηχανικών προϊόντων, εξαρτάται από την παγκόσμια αγορά. Γνωρίζουμε ότι η απλή κατασκευή ενός κινητού τηλεφώνου κινητοποιεί εργασία και πόρους, συμπεριλαμβανόμενων και των ορυκτών, τουλάχιστον επτά διαφορετικών κρατών. Από την άλλη πλευρά όμως, οι πολιτικές εξουσίας παραμένουν κατ' ουσίαν εθνικές. Οι δεν ανταγωνισμοί των ιμπεριαλισμών, παλαιών (Ευρώπη, ΗΠΑ) και νέων (Κίνα, Ιαπωνία...) αποτρέπει κάθε διεργασία προς ένα παγκόσμιο καπιταλιστικό κράτος. Η επιδημία αποτελεί επίσης μια συγκυρία όπου αυτή η αντίφαση μεταξύ οικονομίας και πολιτικής είναι πασιφανής. Ακόμα και οι ευρωπαϊκές χώρες δεν καταφέρνουν να συντονίσουν τις πολιτικές τους έναντι του ιού.

Παγιδευμένα τα ίδια σε αυτή την αντίφαση, τα εθνικά κράτη προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την επιδημική κατάσταση, σεβόμενα όσο είναι δυνατόν τους μηχανισμούς του Κεφαλαίου, παρόλο που η φύση του κινδύνου τα υποχρεώνει να τροποποιήσουν το στυλ και τις πράξεις της εξουσίας.

Γνωρίζουμε από καιρό ότι σε περίπτωση πολέμου μεταξύ χωρών, το Κράτος οφείλει να επιβάλει, όχι μόνον στις λαϊκές μάζες αλλά και στους ίδιους τους αστούς, σοβαρούς περιορισμούς και τούτο για να σώσει τον τοπικό καπιταλισμό. Βιομηχανίες σχεδόν εθνικοποιούνται προς όφελος της παραγωγής εξοπλισμού, η οποία είναι αχαλίνωτη αλλά δεν παράγει τη δεδομένη στιγμή καμία νομισματοποιήσιμη υπεραξία. Μέρος των αστών επιστρατεύονται ως αξιωματικοί και εκτίθενται στον θάνατο. Οι επιστήμονες ερευνούν μέρα-νύχτα για να εφεύρουν νέα όπλα. Διανοούμενοι και καλλιτέχνες καλούνται να τροφοδοτήσουν την εθνική προπαγάνδα, κτλ.

Ενώπιον μιας επιδημίας, αυτό το είδος κρατικής αντίδρασης είναι αναπόφευκτο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον οι διακηρύξεις του Μακρόν ή του Εντουάρ Φιλίπ που αναφέρονται στο Κράτος που εξαίφνης ξανάγινε «προνοιακό», η δαπάνη υποστήριξης για τους ανέργους ή για τους αυτοαπασχολούμενους των οποίων η επιχείρηση κλείνει, δεσμεύει 100 ή 200 δις κρατικού χρήματος, η ανακοίνωση ακόμα και «εθnicoποιήσεων»: όλα αυτά δεν έχουν τίποτα το εκπληκτικό ούτε το παράδοξο. Συνεπώς είναι ορθή η μεταφορά του Μακρόν «είμαστε σε πόλεμο»: Πόλεμος ή επιδημία, το Κράτος είναι υποχρεωμένο, παρακάμπτοντας ενίοτε το κανονικό παιχνίδι της ταξικής του φύσης, ενεργοποιώντας πρακτικές που είναι συγχρόνως και περισσότερο αυταρχικές και σφαιρικότερης στόχευσης, ώστε να αποφύγει μια στρατηγική καταστροφή.

Πρόκειται για μια συνέπεια απολύτως λογική των περιστάσεων, που ο στόχος της είναι να θέσει υπό έλεγχο την επιδημία – να κερδίσει τον πόλεμο, για να χρησιμοποιήσουμε τη μεταφορά του Μακρόν – κατά τον ασφαλέστερο δυνατό τρόπο, παραμένοντας στο δεσμευτικό πλαίσιο της καθεστηκυίας κοινωνικής τάξης. Δεν πρόκειται καθόλου για κωμωδία, είναι μια αναγκαιότητα που επιβάλλεται από τη διάδοση μια θανατηφόρας διαδικασίας, που διατρέχει τόσο τη φύση (εξ ου και ο εξέχων ρόλος των επιστημόνων σε αυτή την υπόθεση) όσο και την κοινωνική τάξη (εξ ου και η αυταρχική παρέμβαση – και δεν θα μπορούσε να γίνει αλλιώς – του Κράτους).

Αναπόφευκτο είναι στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας να παρουσιάζονται μεγάλες ανεπάρκειες. Έτσι έχουμε έλλειψη από προστατευτικές μάσκες ή ανετοιμότητα ως προς την έκταση της αναγκαίας νοσοκομειακής περίθαλψης. Ποιος όμως μπορεί πραγματικά να καυχηθεί ότι είχε «προβλέψει» τέτοιου είδους πράγματα; Από ορισμένες πλευρές, είναι αλήθεια, το Κράτος δεν είχε προβλέψει την τρέχουσα περίπτωση. Μπορούμε επίσης να πούμε ότι αποδυναμώνοντας, εδώ και δεκαετίες, τον μηχανισμό εθνικής υγείας και ουσιαστικά όλους τους τομείς του Κράτους που βρίσκονταν στην υπηρεσία του γενικού συμφέροντος, έπραττε σαν να μην ήταν δυνατόν να προσβάλει ποτέ τη χώρα μας οτιδήποτε ανάλογο μιας καταστροφικής πανδημίας. Ως προς αυτό, είναι πολύ κατακριτέο, όχι μόνον υπό την ηγεσία Μακρόν, αλλά υπό την ηγεσία όλων εκείνων που προηγήθηκαν τα τελευταία τριάντα τουλάχιστον χρόνια.

Είναι ωστόσο ορθό να πούμε εδώ ότι κανένας άλλος δεν είχε προβλέψει ούτε καν φανταστεί, την ανάπτυξη στη Γαλλία μιας πανδημίας τέτοιου τύπου, με την εξαίρεση ίσως ορισμένων μεμονωμένων ειδικών. Πολλοί πίστευαν μάλλον ότι μια περιπέτεια αυτού του είδους θα άρμοζε στη σκοτεινή Αφρική ή την ολοκληρωτική Κίνα, όχι όμως στη δημοκρατική Ευρώπη. Και σίγουρα δεν έχουν κάποιο ιδιαίτερο δικαίωμα να φλυαρούν επ' αυτού οι

αριστεριστές – ή τα κίτρινα γιλέκα ή ακόμα οι συνδικαλιστές – και να συνεχίσουν να χτυπούν τον Μακρόν, τον εξ αρχής γελοίο στόχο τους. Ούτε εκείνοι δεν είχαν προβλέψει απολύτως τίποτα παρόμοιο. Αντιθέτως μάλιστα: ενώ η επιδημία βρισκόταν ήδη σε εξέλιξη στην Κίνα, αυτοί πολλαπλασίαζαν, μέχρι πολύ πρόσφατα, τις ανεξέλεγκτες συγκεντρώσεις τους και τις βίαιες διαδηλώσεις τους, γεγονός που θα έπρεπε να τους απαγορεύει σήμερα, όποιοι κι αν είναι, να καμαρώνουν απέναντι στην καθυστέρηση της εξουσίας να συνειδητοποιήσει αυτό που συνέβη. Καμία πολιτική δύναμη, στην πραγματικότητα, δεν το συνειδητοποίησε πραγματικά πριν από το Κράτος του Μακρόν.

Από την πλευρά αυτού του Κράτους, η περίσταση είναι από εκείνες όπου το αστικό Κράτος οφείλει ρητά, δημόσια να προκρίνει τα συμφέροντα τα τρόπον τινά γενικότερα από εκείνα που είναι αποκλειστικά της αστικής τάξης, διατηρώντας στρατηγικά, στην προοπτική του μέλλοντος, το πρωτείο των ταξικών συμφερόντων των οποίων το Κράτος ενσαρκώνει τη γενική μορφή. Ή για να το πούμε αλλιώς, η συγκυρία υποχρεώνει το Κράτος να μην μπορεί να διαχειριστεί την κατάσταση παρά ενσωματώνοντας τα ταξικά συμφέροντα, των οποίων είναι εκπρόσωπος, στο πλαίσιο των γενικότερων συμφερόντων, και τούτο εξαιτίας της εσωτερικής ύπαρξης ενός «εχθρού» που είναι επίσης γενικός και ο οποίος μπορεί να είναι, σε καιρό πολέμου, ένας ξένος εισβολέας, μα που στην παρούσα περίσταση είναι ο ιός SARS 2.

Περιστάσεις αυτού του είδους (παγκόσμιος πόλεμος ή παγκόσμια επιδημία) είναι ιδιόμορφα «ουδέτερες» σε πολιτικό επίπεδο. Οι πόλεμοι του παρελθόντος δεν προκάλεσαν επαναστάσεις παρά μόνο σε δύο περιπτώσεις, οι οποίες ήταν, θα λέγαμε, έκκεντρες σε σχέση με το ποιες ήταν οι μεγάλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις της εποχής : στη Ρωσία και στην Κίνα. Στην περίπτωση της Ρωσίας, αυτό συνέβη διότι η τσαρική εξουσία ήταν από κάθε άποψη προ πολλού καθυστερημένη, ακόμα και ως εξουσία δυνητικά προσαρμοσμένη στη γένεση ενός πραγματικού καπιταλισμού σε αυτή την τεράστια χώρα. Υπήρχε δε αντιθέτως, με τους μπολσεβίκους, μια μοντέρνα, πολιτική πρωτοπορία, έντονα δομημένη από εξαιρετους ηγέτες. Στην περίπτωση της Κίνας, ο εσωτερικός επαναστατικός πόλεμος προηγήθηκε του παγκόσμιου πολέμου και το κομμουνιστικό κόμμα ήταν ήδη το 1940 επικεφαλής ενός λαϊκού στρατού που είχε αποδείξει τη δύναμή του. Απεναντίας, σε καμία από τις δυτικές δυνάμεις δεν προκάλεσε ο πόλεμος νικηφόρα επανάσταση. Ακόμα και στην ηττημένη, το 1918, Γερμανία, η εξέγερση των σπαρτακιστών συνετρίβη γρήγορα.

Το μάθημα που συνάγεται από όλα αυτά είναι ξεκάθαρο: η τρέχουσα επιδημία δεν θα έχει, ως τέτοια, ως επιδημία, καμία αξιοσημείωτη πολιτική συνέπεια σε μια χώρα όπως η Γαλλία. Ακόμα και αν υποθέσουμε ότι η αστική μας τάξη θα σκεφτεί, εν όψει του πολλαπλασιασμού μιας άμορφης γκρίνιας και μιας ασυνάρτητης, αλλά διαδεδομένης

συνθηματολογίας, ότι ήλθε η ώρα να ξεφορτωθεί τον Μακρόν, αυτό καθόλου δεν θα αποτελέσει αξιοσημείωτη αλλαγή. Οι «πολιτικά ορθοί» υποψήφιοι είναι ήδη διαθέσιμοι στους διαδρόμους, όπως επίσης και οι υποστηρικτές των πλέον μουχλιασμένων μορφών ενός «εθνικισμού» τόσο απαρχαιωμένου όσο και απεχθούς.

Όσο για εμάς, οι οποίοι επιθυμούμε μια πραγματική αλλαγή των πολιτικών δεδομένων σε αυτή τη χώρα, πρέπει να επωφεληθούμε από το διάλειμμα της επιδημίας και του – απολύτως αναγκαίου – περιορισμού, για να εργαστούμε εν όψει νέων μορφών της πολιτικής, για το πρόταγμα νέων πολιτικών πεδίων και για την διεθνική πρόοδο μιας τρίτης φάσης του κομμουνισμού, μετά από την πρώτη, λαμπρή φάση της επινόησής του και τη δεύτερη, ενδιαφέρουσα μεν, αλλά τελικά ηττημένη, του κρατικού πειραματισμού.

Θα πρέπει επίσης να απαλλαγούμε μέσα από μια αυστηρή κριτική από κάθε ιδέα σύμφωνα με την οποία φαινόμενα όπως μια επιδημία ανοίγουν αυτά τα ίδια τον δρόμο σε οποιονδήποτε πολιτικό νεωτερισμό.

Εκτός από τη γενική διάδοση επιστημονικών δεδομένων για την επιδημία, θα διατηρήσουν την πολιτική τους δύναμη μόνον οι νέες διακηρύξεις και πεποιθήσεις που αφορούν τα νοσοκομεία και τη δημόσια υγεία, τα σχολεία και την ισότητα στην παιδεία, την περίθαλψη των ηλικιωμένων και ζητήματα αυτού του είδους. Είναι τα μόνα ζητήματα που θα μπορέσουμε ίσως τελικά να αρθρώσουμε σε έναν απολογισμό των επικίνδυνων αδυναμιών που ανέδειξε η τρέχουσα περίσταση.

Με την ευκαιρία θα δείξουμε θαρραλέα και δημόσια ότι τα υποτιθέμενα «μέσα κοινωνικής δικτύωσης» για μια ακόμα φορά αποδεικνύουν ότι – πέραν του γεγονότος ότι παχαίνουν τους μεγαλύτερους εκατομμυριούχους της ευκαιρίας – αποτελούν πάνω από όλα ένα πεδίο διάδοσης της εξυπνακίστικης διανοητικής παραλυσίας, της ανεξέλεγκτης φημολογίας και της ανακάλυψης προκατακλυσμαίων «καινοφανών φαινομένων», αν όχι του φασίζοντος σκοταδισμού.

Ας μην εμπιστευόμαστε, ακόμα ή και κυρίως όταν είμαστε έγκλειστοι, παρά μόνο τις ελεγχόμενες αλήθειες της επιστήμης και τις βάσιμες προοπτικές μιας νέας πολιτικής, από τις τοπικές εμπειρίες της ως την στρατηγική της στόχευση.